

www.lostart.ru

internetowe odkrycie zagubionych dzieł

G

końcem stycznia Ministerstwo Kultury Federacji Rosyjskiej uruchomiło stronę internetową pod nazwą „Projekt-Internet”, na której prezentuje swoje straty wojenne, uprzednio wydane w kilku obszernych katalogach oraz obiekty, które w wyniku II wojny światowej zostały przemieszczone na teren Związku Radzieckiego i które znajdują się obecnie w rosyjskich zbiorach. Docelowo dokumenty, książki i dzieła sztuki ma prezentować 19 instytucji, takich jak: biblioteki, archiwa, muzea, uniwersytety i centrum naukowo-konserwatorskie. Jednak, jak na razie, czyni to tylko osiem z nich, w tym Muzeum Sztuki im. A. Puszkina w Moskwie, Ogólnozwiązkowe Artystyczne Naukowo-Konserwatorskie Centrum im. I.E. Gribowa w Moskwie i Państwowe Niżegrodzkie Muzeum Sztuki. Muzeum w Niżnim Nowogrodzie pierwsze dane wprowadziło 18 stycznia 2003 r., a Muzeum Sztuki im. A. Puszkina i Centrum – 20 stycznia. Rosyjska strona internetowa została entuzjastycznie przyjęta w Stanach Zjednoczonych, o czym pisał *New York Time*. Radość z jej pojawienia się wyraziły również polskie dzienniki.

O tym, że projekt ten nie jest łatwy, świadczą liczne niedociągnięcia w prezentowaniu dzieł. Początkowo Muzeum Sztuki im. Puszkina wprowadziło 20 stron zawierających nawet po kilkanaście obiektów, jednak niektóre obrazy powtarzały się na różnych stronach czasem pod tym samym numerem, czasem innym. W marcu, kiedy informacje zostały rozszerzone do 47 stron, usunięto powtórzenia, kasując drugie i trzecie wersje tego samego obiektu, to z początkowych, to z końcowych stron. W wyniku tej operacji np. 12 strona z początkowych 12 obiektów

została okrojona do dwóch. Opanowanie tego wciąż zmieniającego się materiału i aktualizacja odpowiedniej numeracji obrazu na stronie internetowej wymaga ciągłego monitorowania zmian. Częste też są przestawienia w podawaniu wymiarów, które nie odpowiadają oryginalnym czy horyzontalnym kształtom obrazów, a także pomyłki w datacji dzieł względem lat życia artysty czy podawanie pomniejszych lub powiększonych wymiarów w stosunku do naszych doku-

mentów archiwalnych. Z czego wynikają te ostatnie nieścisłości, trudno powiedzieć. Miały jednak precedens w przeszłości. Prezentowane na wystawach w 1957 r. obiekty, które dzięki zabezpieczeniu przez Armię Czerwoną powróciły do Polski, często też miały podane nieco inne wymiary. Może wynika to ze specyfiki dokonywania pomiarów.

Strony Centrum i muzeum w Niżnim Nowogrodzie są identyczne – te same obiekty prezentowane są w ten sam spo-

Dotychczas udało się zidentyfikować i w sposób pewny udokumentować osiem obiektów przechowywanych obecnie w Rosji, w Muzeum Sztuki im. A. Puszkina w Moskwie:

1. Lucasa Cranacha Starszego *Madonnę z Dzieciątkiem z kolegiaty głogowskiej* (fot. 1).
2. Adraena van de Velde *Krowę na łące z Miejskiego Muzeum Historii i Sztuki im. J. i K. Bartoszewiczów w Łodzi* (fot. 4) oraz z Gdańska:
3. Daniela Schultza *Ptasie podwórko*,
4. Frantza Pfühle'a *Sfłoszone konie*,
5. Jana Breugela *Pejzaż leśny* (fot. 3),
6. Dyptyk Winterfieldów (fot. 2),
7. Cornelisa van Poelenburga *Uciezka do Egiptu* (obraz opisywany przez Marię Korzon w *Cenne, Bezcenne/Utracone* nr 3 (21) 2000, fot. 5),
8. Rysunek Antona Möllera *Sąd Ostateczny*, będący szkicem do jego monumentalnego obrazu z Dworu Artusa (notabene też straty wojennej!).

Aby odzyskać odnalezione obiekty, Ministerstwo Kultury gromadzi dokumentację w celu złożenia stronie rosyjskiej w przewidzianym terminie wniosków rewindykacyjnych.

sób i w tej samej kolejności. Przeważają odwrociami eksponujące nalepki, napisy i pieczętki, jednak często to samo zdjęcie umieszczane jest przy różnych obrazach. Zdarzają się też pomyłki tytułów względem tematu. Najbardziej spektakularnym przeinaczeniem jest zatytułowanie obrazu przedstawiającego Lukrecję Borgię przebijającą się sztyletem jako *Madonnę z Dzieciątkiem*. Dotychczas nie zostały usunięte powtórki obrazów. Można przypuszczać, że strony te na pewno będą jeszcze rozbu-

dowywane, a niebawem powinny zostać uruchomione dotychczas nieczynne, np. *Ermitaż* nie ujawnił jeszcze informacji o swoich zbiorach.

Pracownicy Departamentu Dziedzictwa Narodowego w Ministerstwie Kultury oraz polskich muzeów, a także Ministerstwa Spraw Zagranicznych od końca stycznia przeglądają strony internetowe rosyjskiego Ministerstwa Kultury w celu odszukania obrazów, które przed wojną należały do zbiorów z terenów dzisiejszej Rzeczypospolitej.

